

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 341

Gospodarka i przestrzeń

Redaktorzy naukowi
Stanisław Korenik
Niki Derlukiewicz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-457-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Dariusz Głuszczyk: Ekonomiczne bariery działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionach Polski a Krajowy Fundusz Kapitałowy	11
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor: Biogospodarka a zarządzanie marketingowe w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego	23
Piotr Hajduga: Rewitalizacja przestrzeni śródmiejskiej na przykładzie Świdnicy – wybrane aspekty	37
Amelia Kin: Zarządzanie ryzykiem w przedsiębiorstwach MŚP a kryzys finansowy	54
Beata Kisielewicz: Rozwój społeczno-ekonomiczny Polski Wschodniej – wybrane aspekty	62
Dorota Korenik: Formy oddziaływania samorządu terytorialnego na regionalny sektor finansowy	72
Aleksandra Koźlak: Ocena dostępności transportowej ośrodków wiedzy i innowacji w Polsce	83
Agnieszka Krześ: Budżet obywatelski jako inicjatywa wspierająca postawę społeczeństwa obywatelskiego	93
Barbara Kutkowska, Tomasz Pilawka: Rola Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) w budowaniu kapitału społecznego wsi	104
Florian Kuźnik: Polityka miejska regionu przemysłowego	120
Henryk Łabędzki, Mirosław Struś: Społeczne determinanty rozwoju przygranicznych obszarów wiejskich w południowo-zachodniej Polsce	136
Andrzej Luczyszyn, Agnieszka Chołodecka: Globalizacja gospodarki a przekształcenia sektora lokalnego – wybrane problemy.....	146
Magdalena Łyszkiewicz: Audyt zgodności opracowania wieloletniej prognozy finansowej gminy z wymogami ustawy o finansach publicznych ...	158
Marian Maciejuk: Pomoc publiczna przedsiębiorcom w Polsce w okresie kryzysu.....	171
Katarzyna Miszczak: Kapitał społeczny, ludzki i kreatywny w rozwoju gospodarczym	182
Monika Musiał-Malago: Stan zaawansowania planowania przestrzennego w gminach na przykładzie miasta Krakowa	199
Mirosława Marzena Nowak: Miejsce spółdzielni mleczarskich w rozwoju regionalnym: przypadek województwo łódzkie, Polska	213

Monika Paradowska: Innowacje jako determinanta zrównoważonego rozwoju transportu w miastach.....	223
Andrzej Raczyk: Internacjonalizacja działalności podmiotów gospodarczych na przykładzie pogranicza polsko-niemieckiego	236
Małgorzata Rogowska: Jakość przestrzeni publicznej w rozwoju aglomeracji miejskich.....	245
Karolina Rosomacha: Wpływ wiedzy i innowacji na rozwój regionów w Republice Czeskiej	254
Dorota Rynio: Dylematy polityki regionalnej w nowym okresie programowania w UE	263
Alicja Słodczyk: Przemiany Warszawy na tle modelu miasta postmodernistycznego	274
Mirosław Struś, Henryk Łabędzki: Rola kapitału społecznego w rozwoju obszarów przygranicznych południowo-zachodniej Polski.....	285
Monika Szymura: Ochrona prawnoautorska w gospodarce opartej na wiedzy	294
Eugeniusz Wojciechowski: Ekonomiczny wymiar administracji publicznej .	304
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Rozwój województw Polski Południowej z uwzględnieniem metropolii	315

Summaries

Dariusz Głuszczyk: Economic barriers to innovation activity of enterprises in the regions of Poland vs. Polish National Capital Fund.....	22
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor: Bio-economy and marketing management in selected local government units	36
Piotr Hajduga: Revitalisation of downtown space on example of Świdnica – chosen aspects.....	53
Amelia Kin: Risk management in SMEs and the financial crisis.....	61
Beata Kisielewicz: Socio-economic development of Eastern Poland – chosen aspects.....	71
Dorota Korenik: Forms of influence of regional government on the regional financial sector	82
Aleksandra Koźlak: Assessment of transport accessibility to centres of knowledge and innovation in Poland.....	92
Agnieszka Krześ: Participatory budgeting as an initiative supporting the attitude of civil society.....	103
Barbara Kutkowska, Tomasz Pilawka: The role of National Network of Rural Areas (NNRA) in the creation of social capital of rural areas	119
Florian Kuźnik: Urban policy in a post-industrial region	133
Henryk Łabędzki, Mirosław Struś: Social determinants of rural border areas development in south western part of Poland.....	145

Andrzej Łuczyszyn, Agnieszka Chołodecka: Globalization of economy and transformation of the local sector – selected problems	157
Magdalena Łyszkiewicz: Auditing the conformity of multi-year financial outlooks of a community with the public finance act	170
Marian Maciejuk: Public aid for entrepreneurs in Poland in the recession period	181
Katarzyna Miszczak: Social capital, human capital and creative capital in economic development	198
Monika Musiał-Malago: The stage of spatial planning in municipalities on the example of the city of Krakow	212
Mirosława Marzena Nowak: Place of dairy cooperatives in the regional development: case of Lodz Voivodeship, Poland	222
Monika Paradowska: Innovations as a determinant of sustainable urban transport development	235
Andrzej Raczyk: Internationalization of enterprises – Polish-German borderland case study	244
Małgorzata Rogowska: The quality of public space in agglomeration	253
Karolina Rosomacha: The impact of knowledge and innovation on the development of regions in the Czech Republic	262
Dorota Rynio: Dilemmas of regional policy in a new programming period of the EU	273
Alicja Słodczyk: Changes of Warsaw on a background of postmodern city ...	284
Mirosław Struś, Henryk Łabędzki: The role of social capital in the development of border areas of south-western Poland	293
Monika Szymura: Protection of authors' rights in knowledge-based market economy	303
Eugeniusz Wojciechowski: Economic dimension of public administration ...	314
Alicja Zakrzewska-Póltorak: Development of voivodeships of southern Poland with reference to the metropolises	326

Magdalena Łyszkiewicz

Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

AUDYT ZGODNOŚCI OPRACOWANIA WIELOLETNIEJ PROGNOZY FINANSOWEJ GMINY Z WYMOGAMI USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH

Streszczenie: Artykuł został poświęcony problematyce oceny prognozowania finansowego w aspekcie jego zgodności z wymogami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych za pomocą audytu wewnętrznego. Podjęta problematyka ma szczególne znaczenie zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia, gdyż odpowiednio wypracowane procedury audytu wewnętrznego w zakresie oceny procedur gromadzenia środków publicznych i dysponowaniem nimi oraz gospodarowania mieniem publicznym przyczynić się mogą do zwiększenia racjonalności i efektywności gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego.

Słowa kluczowe: audyt, ryzyko, samorząd terytorialny.

DOI: 10.15611/pn.2014.341.13

1. Wstęp

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹ nałożyła na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowywania i uchwalania wieloletniej prognozy finansowej. Prognoza ta stanowi w swej konstrukcji połączenie planowania rzeczywistego oraz planowania finansowego. Celem opracowania jest wskazanie ogólnych zagadnień dotyczących przebiegu procesu badania audytowego i stosowanych technik badań audytowych w tym zakresie.

W związku z rozszerzającym się zakresem zadań jednostek samorządu terytorialnego, a także niedoborem środków finansowych na ich realizację, prognozowanie finansowe staje się ważnym instrumentem racjonalizacji działalności samorządu². Jednocześnie jest ono obarczone wysokim ryzykiem, dlatego szczególnie ważne jest

---

¹ DzU 2009, nr 157, poz. 1240, z późn. zm.

² M. Józwiak, P. Walczak, U. Wiktorowska, *Wieloletnia prognoza finansowa. Sporządzanie i uchwalanie. Poradnik dla samorządów*, MINICIPIUM SA, Warszawa 2010, s. 163-164.

objęcie go odpowiednim nadzorem. Jednym z narzędzi wykorzystywanych w tym zakresie są procedury audytu wewnętrznego.

Zapisy dotyczące konieczności oceny prognozowania finansowego za pomocą audytu wewnętrznego są pewnego rodzaju nowością, podobnie jak nowością jest obowiązek uchwalania wieloletniej prognozy finansowej. Choć obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego w jednostkach samorządu terytorialnego wprowadziła ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych³, a nowe uregulowania jedynie nieznacznie zmieniły jego zakres, to do tej pory wiele jednostek nie opracowało procedur kontroli procesów związanych z gromadzeniem środków publicznych i dysponowaniem nimi oraz z gospodarowaniem mieniem. Zatem niezbędne jest rozszerzenie wiedzy na ten temat w celu zrozumienia funkcji audytu wewnętrznego jako narzędzia oceny funkcjonowania systemu kontroli zarządczej w jednostkach samorządu terytorialnego w zakresie gospodarki finansowej.

2. Istota wieloletniej prognozy finansowej

Wieloletnia prognoza finansowa jest narzędziem zapewniającym racjonalne planowanie zadań i długu w jednostkach sektora finansów publicznych. Zakłada się, że jest ona dokumentem strategicznym i priorytetowym, wskazującym kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. W praktyce ocena skuteczności tego narzędzia jest uzależniona od formułowania precyzyjnych prognoz wydatków i dochodów jednostki oraz umiejętnej analizy wpływu czynników zewnętrznych i wewnętrznych na warunki prowadzenia gospodarki finansowej⁴. Tylko wtedy, gdy spełnione są ww. warunki, planowanie finansowe pozwala na spojrzenie na kondycję finansową jednostki w długookresowym horyzoncie czasowym, a także podniesienie racjonalności oraz stabilności jej polityki finansowej.

Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego odgrywa rolę zbliżoną do Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (art. 103-108 ustawy o finansach publicznych), gdyż w gruncie rzeczy jest – podobnie jak on – wieloletnią prognozą budżetu jednostki, rozszerzoną o dodatkowe elementy⁵, wymienione w art. 226 ustawy, tj. w szczególności o⁶:

- dochody bieżące i majątkowe budżetu jednostek samorządu terytorialnego;
- wydatki bieżące i majątkowe budżetu jednostek, z wyszczególnieniem kwot odpowiednich wydatków związanych z limitami na zaplanowane oraz realizowa-

³ DzU 2005, nr 249, poz. 2104, z późn. zm.

⁴ E. Czapińska, *Wieloletnia prognoza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego*, <http://www.regiportal.pl/pl28/teksty1914/wieloletniazprognozażfinansoważwzjednostkachzsamor>.

⁵ C. Kosikowski, *Nowa ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2010, s. 515.

⁶ J.M. Salachna, *Zakres przedmiotowy ustaleń zawartych w WPF w świetle uregulowań ustawowych*, [w:] *Budżet i wieloletnia prognoza finansowa jednostek samorządu terytorialnego – od projektu do sprawozdania*, red. J.M. Salachna, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010, s. 18.

ne przedsięwzięcia (wskazane w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej), dodatkowo wydatki na wynagrodzenia, w tym składki od nich, a także wydatki na pokrycie funkcjonowania działalności organów jednostki;

- wynik budżetu;
- w przypadku odpowiednio nadwyżki budżetowej – jej przeznaczenie, oraz deficytu – sposób jego sfinansowania;
- przychody i rozchody budżetowe, przy uwzględnieniu długu zaciągniętego oraz zaplanowanego do zaciągnięcia;
- wysokość długu, w tym relacje wyszczególnione w art. 243 ustawy, a także sposób sfinansowania spłaty długu;
- wyjaśnienie przyjętych wartości.

Nieodzownym elementem wieloletniej prognozy finansowej jest załącznik do uchwały, w którym – według określonej struktury – ujmuje się wykaz długoterminowych przedsięwzięć, a także prognozę długu. Wyżej wymienione elementy stanowią część obowiązkową załącznika, natomiast jego fakultatywnymi elementami są upoważnienie do zaciągania zobowiązań dla organu wykonawczego oraz wskazanie źródeł pozyskania środków na realizację przedsięwzięć długoterminowych⁷.

Ustawa wprowadza wymóg przedstawiania wszystkich wielkości prognoz, przy czym dane te muszą być zamieszczone w formie tabelarycznej i zawierać co najmniej cel i nazwę przedsięwzięcia, nazwę jednostki realizującej lub koordynującej przedsięwzięcie, czas jego realizacji i łączne nakłady finansowe, z wyszczególnieniem limitów wydatków w poszczególnych latach. Wymienione powyżej dane mają charakter obligatoryjny. Dodatkowo wskazane jest umieszczenie w załączniku także innych informacji, dotyczących przedsięwzięć wieloletnich, np. wskazanie źródeł finansowania planowanych projektów w poszczególnych latach jego realizacji, w tym np. środków z budżetu Unii Europejskiej czy pochodzących z umów o partnerstwie publiczno-prywatnym⁸.

Istotnym elementem wieloletniej prognozy finansowej jest prognoza kwoty długu (np. z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów, wyemitowanych obligacji czy przejętych depozytów) na lata, na które zaciągnięto lub planuje się zaciągnąć zobowiązania⁹. Zgodnie z ustawą dopuszczalny pułap długu wyznacza się do roku 2013, wskazując kwotę długu na kolejne lata oraz jego spłatę do wysokości dochodów jednostki samorządu terytorialnego. Natomiast od 2014 r. dopuszczalny poziom zadłużenia należy określić, biorąc pod uwagę kwoty dochodów ogółem, w tym dochodów bieżących i majątkowych, a także wydatków bieżących. Oprócz kwoty długu

---

⁷ M. Poniatowicz, J.M. Salachna, D. Perło, *Efektywne zarządzanie długiem w jednostce samorządu terytorialnego*, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010, s. 166.

⁸ Tamże, s. 168.

⁹ Tamże, s. 171.

prognoza powinna zawierać także informacje, które pozwolą na ocenę legalności przyjętych założeń, odnoszących się do kształtowania się zadłużenia¹⁰.

W art. 229 ustawy o finansach publicznych znajduje się dyspozycja dotycząca minimalnego zakresu korelacji między danymi wynikającymi z wieloletniej prognozy finansowej a wielkościami ujętymi w budżecie jednostek samorządu terytorialnego, tj. wynikiem budżetu, kwotą przychodów i rozchodów oraz wielkością długu. Sformułowanie takie powoduje, że dane zawarte w wieloletniej prognozie finansowej na etapie projektu i w momencie uchwalania muszą być zgodne w obrębie danego roku z danymi wynikającymi z uchwały budżetowej; w przypadku wprowadzania w trakcie roku zmiany do budżetu wieloletnia prognoza finansowa musi zostać skorygowana w zakresie wyniku budżetu, kwoty przychodów i rozchodów oraz długu¹¹.

Konieczność dostosowywania wysokości wieloletniej prognozy finansowej do zapisów zmienionej uchwały w sprawie budżetu jednostki samorządu terytorialnego dowodzi, że wieloletnia prognoza, która w jednostce ma pełnić funkcję aktu zarządzania strategicznego, jest ustalana wtórnie w stosunku do uchwały budżetowej (aktu zarządzania bieżącego)¹². Z jednej strony przeczy to idei wieloletniej prognozy finansowej jako sposobu na racjonalne planowanie budżetowe¹³, z drugiej zaś niewątpliwą jej zaletą jest konieczność całościowego spojrzenia na sytuację finansową jednostki oraz wykorzystania narzędzi zarządczych do planowania długoterminowego w zakresie gospodarowania środkami publicznymi.

3. Technika badań audytowych

Technika badania audytowego to ogół sposobów, metod oraz narzędzi stosowanych przez audytorów na poszczególnych etapach procesu badania. Wybór określonej techniki zależy od celu audytu, charakterystycznych cech badanego podmiotu, obszaru audytu i specyfiki zadania, poziomu ryzyka (wewnętrznego i zewnętrznego) oraz umiejętności i predyspozycji audytora do stosowania poszczególnych technik¹⁴. Podstawowe techniki przeprowadzania audytu można podzielić na następujące grupy:

- przegląd dokumentacji, w szczególności sprawozdań finansowych i operacyjnych, procedur, umów, wytycznych, korespondencji wewnętrznej i zewnętrznej, dokumentacji technicznej;
- przeprowadzanie wywiadów na temat badanej działalności;

¹⁰ J.M. Salachna, *Zakres przedmiotowy ustaleń zawartych...*, s. 25.

¹¹ J.M. Salachna, *Wymogi zgodności wartości ujętych w WPF i w budżecie jednostki samorządu terytorialnego*, [w:] *Budżet i wieloletnia prognoza finansowa jednostek samorządu terytorialnego – od projektu do sprawozdania*, red. J.M. Salachna, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010, s. 26.

¹² Tamże, s. 28.

¹³ E. Czapińska, wyd. cyt.

¹⁴ T. Kiziukiewicz, *Techniki badania audytowego*, [w:] *Audyt wewnętrzny w jednostkach sektora finansów publicznych*, red. T. Kiziukiewicz, Difin, Warszawa 2007, s. 113-114.

- obserwacje prowadzone w celu zrozumienia badanej działalności oraz weryfikacja zasobów jednostki;
- analiza wskaźników – pozwala na prostą identyfikację obszarów usprawnienia działań jednostki;
- kwestionariusze (listy pytań dotyczących obszaru objętego zadaniem);
- opracowywanie graficznych analiz procesów – pozwala na zrozumieniu przebiegu procesu i identyfikację mechanizmów kontroli;
- analizy statystyczne – stosowane w celu dokonania porównań, ustalenia trendów i wzajemnych zależności¹⁵.

Poszczególne metody badania są nie tylko przydatne przy realizacji określonych zadań, ale również – w zależności od fazy – procesu badania. Audytor przeprowadzający zadanie nie może ograniczyć się do zastosowania jednej techniki, ale powinien korzystać z odpowiedniej kombinacji technik, innych na różnych etapach badania.

W początkowym etapie badania stosowane techniki służą przede wszystkim identyfikacji niezbędnych, wiarygodnych i użytecznych informacji umożliwiających osiągnięcie celów zadania¹⁶. Stosuje się tu następujące techniki: zapoznanie z dokumentacją, uzyskanie informacji od pracowników, obserwacje, przegląd analityczny, testowanie, próbkowanie (wstępne rozpoznanie próbek). W kolejnych etapach dochodzi do właściwego badania, mającego prowadzić do ustalenia stanu faktycznego w obszarze objętym zadaniem audytu. Oprócz rozpoznania populacji (próbki) objętej badaniem wykonuje się tzw. testowanie przy użyciu technik: obserwacji, oględzin, rekonstrukcji wydarzeń (obliczeń), porównania z informacjami pochodzącymi z innych źródeł, porównania analizowanych zbiorów dokumentów, badań analitycznych. Na etapie końcowym stosuje się takie techniki analityczne, jak: analiza porównawcza, analiza wskaźnikowa, graficzna analiza procesów¹⁷. Do podstawowych technik służących ustalaniu stanu faktycznego jednostki objętej badaniem należą testy: przeglądowe, zgodności i rzeczywiste¹⁸. Testy przeglądowe służą wstępnemu przeglądowi systemu (pozwalają na zrozumienie działania badanego systemu), pozwalają na identyfikację systemu kontroli zarządczej, która w następnej kolejności będzie zweryfikowana przez testy zgodności. Testy zgodności dostarczają dowodów przestrzegania procedur w jednostce. W trakcie badania ocenie podlega system kontroli zarządczej, a nie same wartości transakcji, przy czym w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, należy ocenić istotność testu. Z kolei testy rzeczywiste (wiarygodności) polegają na weryfikacji próby na podstawie badania dokumentów źródłowych.

¹⁵ K. Kendler, M. Stasik, *Audyty wewnętrzne w praktyce. Audyt operacyjny i finansowy*, Polska Akademia Rachunkowości, Łódź 2005, s. 51.

¹⁶ Z. Rola, *Kontrola wewnętrzna, kontrola finansowa i audyt w jednostkach sektora finansów publicznych*, ALPHA pro, Ostrołęka 2003, s. 145.

¹⁷ T. Kiziukiewicz, wyd. cyt., s. 116.

¹⁸ A. Tyka, *Poradnik audytora wewnętrznego jednostek sektora finansów publicznych. Tryb postępowania, dokumentacja*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2005, s. 32.

Do wyboru próby do badania można wykorzystać metody statystyczne, niestatystyczne oraz mieszane. Wybór określonej metody zależy od jej specyfiki, subiektywnego osądu sytuacji, dokonanego przez audytora¹⁹, a także jego wiedzy i umiejętności. Pierwsza z metod wymaga od osoby prowadzącej badanie znajomości metod statystycznych. Zaletą stosowania tej metody jest obiektywizm w doborze elementów do próby oraz możliwość rozszerzenia wyników badań metodami statystycznymi na całą zbiorowość, natomiast wadą jest konieczność kompletowania wszystkich badanych elementów. Najpopularniejszą techniką losowego doboru próby jest dobór losowy prosty²⁰. Bez względu na wybór metody próbkowania do badania audytor oddzielnie analizuje każdą pozycję wybranej próby.

Wyniki badań przeprowadzonych przy użyciu różnych metod testowania w dużej mierze zależą od źródeł pozyskiwanych informacji. Aby zmniejszyć ryzyko występujące podczas kontroli, wynikające np. z zastosowania określonych metod testowania, audytor powinien upewnić się, czy źródła wykorzystywane do badania są wiarygodne, poprawne, kompletne i spójne²¹. Źródła informacji i wytycznych do testowania metodami zgodności to: księgi rachunkowe, sprawozdania, dokumentacja sporządzanych umów, korespondencja, wewnętrzne regulaminy funkcjonowania jednostki oraz jej poszczególnych wydziałów, a także przepisy prawa regulujące jej działanie.

4. Przebieg badania audytowego

Procedura przeprowadzania audytu została obwarowana wieloma regulacjami prawnymi. Podstawą prawną, określającą ogólne wymogi przeprowadzania badania audytowego, jest ustawa o finansach publicznych. Ponadto ustawa odsyła do pozostałych powszechnie obowiązujących źródeł szczegółowych regulacji i wskazówek dla audytorów wewnętrznych. Pierwszym z nich są ogłoszone przez Ministra Finansów, w formie komunikatu, standardy audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych. Od 1 stycznia 2009 r. w tym zakresie obowiązują opracowane przez The Institute of Internal Auditors (IIA) *Międzynarodowe Standardy Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego*²². Drugim źródłem wytyczonym dla audytorów wewnętrznych jest ogłoszone przez Ministra Finansów rozporządzenie w sprawie przeprowadzania i dokumentowania audytu wewnętrznego²³.

Procedura przeprowadzania zadania audytu wewnętrznego realizowana jest poprzez następujące po sobie czynności, które można pogrupować w trzy fazy: wstęp-

¹⁹ T. Kiziukiewicz, wyd. cyt., s. 128.

²⁰ Tamże, s. 132.

²¹ Tamże, s. 148.

²² *Komunikat nr 1 z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie standardów audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*, Dziennik Urzędowy Ministerstwa Finansów nr 2, poz. 12.

²³ *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 lutego 2010 roku w sprawie przeprowadzania i dokumentowania audytu wewnętrznego*, DzU, nr 21, poz. 108.

ną, główną i końcową²⁴. W fazie wstępnej audytor rozpoznaje jednostkę poddawaną badaniu, dokonuje wstępnej oceny ryzyka oraz planuje właściwy przebieg zadania. W rezultacie na tym etapie powinny zostać zidentyfikowane obiekty i cele audytu oraz przygotowany jego harmonogram²⁵. Faza główna to właściwa realizacja zadania: przeprowadzenie zaplanowanych testów, analiza i ocena faktów oraz opracowanie wniosków i narada zamykająca. W fazie końcowej należy sporządzić raport z wykonania zadania audytowego oraz monitorować wdrażanie sugerowanych zaleceń²⁶. Warto podkreślić konieczność dokumentowania realizacji zadania na każdym jego etapie. Akta dotyczące przebiegu i wyników badania tworzą tzw. akta bieżące audytu, natomiast gromadzone w celu identyfikacji obszarów ryzyka to akta stałe²⁷.

Działalnością jednostki obciążoną wysokim ryzykiem jest bezpieczeństwo finansowe, dlatego też ustawodawca nałożył na władze samorządowe obowiązek prowadzenia badań służących ocenie sytuacji finansowej jednostki, a także ocenie wieloletniej prognozy finansowej. W związku z tym wykonuje się m.in. ocenę adekwatności przebiegu procesu opracowania wieloletniej prognozy finansowej, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązujących w tym zakresie wytycznych zawartych w ustawie o finansach publicznych. Należy jednak zaznaczyć, że głównym celem omawianego zadania audytowego nie jest wykrycie nieprawidłowości jako takich, lecz zbadanie poprawności sporządzenia wieloletniej prognozy finansowej pod kątem występowania ewentualnych słabości systemu kontroli. Tak rozumiany audyt wewnętrzny jest zgodny z filozofią skutecznego zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności. Dzięki identyfikacji bieżących i przyszłych zagrożeń, które mogą negatywnie wpłynąć na realizację celów jednostki, audyt wewnętrzny przyczynia się do poprawy racjonalności zarządzania całym urzędem.

W badaniu audytorzy wykorzystują testy przeglądowe, zgodności i wrażliwości, za pomocą których oceniają realistyczność sporządzonych predykcji oraz legalność opracowanej prognozy. Szczególnie użytecznym narzędziem, wykorzystywanym przy badaniu audytowym, jest program zadania zapewniającego. Zawiera on temat zadania, cel oraz przedmiotowy i podmiotowy zakres zadania, wskazuje istotne ryzyka w badanym obszarze, określa stosowane narzędzia i techniki badania oraz kryteria oceny stanu faktycznego, a także sposób kwalifikacji wyników do poszczególnych grup kryteriów. Audytor ma obowiązek poinformowania kierowników wszystkich jednostek sektora finansów publicznych, objętych zakresem zadań

---

²⁴ B. Nadolna, *Zadanie audytowe i jego realizacja*, [w:] *Audyty wewnętrzne w jednostkach sektora finansów publicznych*, red. T. Kiziukiewicz, Difin, Warszawa 2007, s. 178.

²⁵ Tamże, s. 180.

²⁶ K. Czerwiński, H. Grochowski, *Podstawy audytu wewnętrznego*, LINK, Szczecin 2003, s. 213-214.

²⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 lutego 2010 roku w sprawie przeprowadzania i dokumentowania audytu wewnętrznego, §12-13, DzU 2010, nr 21, poz. 108.

zapewniających, o zamiarze dokonania kontroli²⁸. Może to zrobić podczas zwołanej narady otwierającej. Audytor przedstawia wówczas cel oraz zakres zadania, określa kryteria oceny oraz techniki i narzędzia wykorzystywane w czasie badania.

Z reguły zakresem przedmiotowym takiego zadania jest rozpoznanie, analiza i ocena działań w zakresie opracowywania wieloletniej prognozy finansowej. Badanie audytowe powinno zostać poprzedzone analizą ryzyka, wykonaną w celu wyboru zakresu przedmiotowego audytu. Do głównych obszarów ryzyka, związanego z realizacją zadania polegającego na ocenie zgodności opracowania WPF z wymogami ustawy o finansach publicznych, należy zaliczyć:

- zaniechanie ustawowego obowiązku sporządzania wieloletniej prognozy finansowej (WPF),
- niezgodność opracowanej WPF z wymogami zawartymi w ustawie o finansach publicznych,
- niezłożenie w terminie WPF do zaopiniowania przez regionalną izbę obrachunkową i radę gminy,
- nieuwzględnienie limitów spłat zadłużenia, określonych w ustawie o finansach publicznych,
- przekroczenie/osiągnięcie dopuszczalnego ustawowo poziomu wskaźników,
- brak zgodności pomiędzy WPF a uchwałą budżetową,
- określenie horyzontu czasowego WPF niezgodnie z przepisami ustawy,
- nieefektywnej organizacji pracy, uniemożliwiającej monitorowanie WPF oraz wprowadzanie ewentualnych zmian.

W wyniku przeprowadzonej analizy ryzyka wybierany jest obiekt audytu. Może to być np. jakość zarządzania, gdyż w ustawie nałożono na gminy obowiązek sporządzania realistycznych prognoz finansowych, ujętych w wieloletniej prognozie finansowej. Innym przykładem jest istotność zarządzania, wpływająca na jakość bieżących decyzji podejmowanych przez kierownictwo jednostki. Oba obszary mogą spowodować znaczne zwiększenie ryzyka finansowego w sytuacji przekroczenia dopuszczalnych ustawowo poziomów zadłużenia i spłat.

Na wstępie badania audytorzy ustalają stan faktyczny w zakresie trybu i sposobu opracowania wieloletniej prognozy finansowej. Badanie takie, przeprowadzane za pomocą testów przeglądowych, rozpoczyna się od analizy założeń budżetowych, co pozwala na ocenę adekwatności rozwiązań przyjętych w fazie opracowywania prognozy. Kolejnym etapem prac jest ustalenie wykorzystywanej metodyki opracowywania WPF oraz jej porównanie z wytycznymi cytowanego wcześniej dokumentu, tj. *Metodyki opracowania wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego*. Jednocześnie najważniejszym kryterium oceny metod zastosowanych w trakcie opracowywania WPF jest zgodność przyjętych założeń z przepisami ustawy o finansach publicznych.

---

²⁸ W. Stachurski, *Audyt wewnętrzny oraz koordynacja audytu wewnętrznego w jsfp*, [w:] *Nowa ustawa o finansach publicznych wraz z ustawą wprowadzającą. Komentarz praktyczny*, red. E. Ruśkowski, J.M. Salachna, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010, s. 882-883.

W ramach testów przeglądowych przeprowadzany jest wywiad z kierownikiem audytowanej komórki, np. kierownikiem wydziału budżetu, który musi zostać udokumentowany w kwestionariuszu kontroli zarządczej. W wyniku przeprowadzonych testów przeglądowych i wywiadu ustala się, czy właściwie została wybrana komórka odpowiedzialna za przygotowanie WPF, czy pracownicy odpowiedzialni za przygotowanie prognozy odbyli szkolenia prowadzone przez regionalną izbę obrachunkową i czy opracowanie prognozy przebiegało zgodnie z wcześniej opracowanym harmonogramem.

Istotne jest również ustalenie źródła danych zawartych w WPF. I tak w zakresie dochodów i wydatków bieżących powinny zostać uwzględnione prognozy PKB, stopy bezrobocia, inflacji, wynagrodzeń w gospodarce narodowej, a także informacje o nowych, ważnych inwestycjach w gminie, które mogą w przyszłości generować dodatkowe dochody lub wydatki. W przypadku dochodów majątkowych należy uwzględnić dochody z Unii Europejskiej, wynikające z podpisanych lub planowanych do podpisania umów o dofinansowanie. Prognozując wydatki majątkowe, należy brać pod uwagę plany wydatków realizowanych w układzie rocznym oraz wieloletnie zadania inwestycyjne.

Z kolei w przypadku prognozowania deficytu konieczne jest ustalenie źródeł jego pokrycia, np. z wolnych środków z lat ubiegłych, i innych przychodów (pożyczek i emisji papierów wartościowych). Należy również właściwie ustalić poziom rozchodów, w tym planowany poziom rocznych spłat kapitału oraz wykup papierów wartościowych. Szczególnie istotne jest ustalenie kosztów obsługi długu, jego wartości rzeczywistej, wysokości odsetek od wyemitowanych lub planowanych do wyemitowania obligacji oraz od zaciągniętych lub planowanych do zaciągnięcia pożyczek i kredytów. Audytorzy sprawdzają, czy prawidłowo ustalono wysokość przyjętego oprocentowania.

W trakcie badania audytowego analizie poddawana jest także terminowość przedkładania właściwym organom uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych WPF musi zostać sporządzona w formie załącznika do uchwały budżetowej oraz złożona, wraz z uchwałą budżetową, do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy w regionalnej izbie obrachunkowej – w celu zaopiniowania, oraz przedstawiona organowi stanowiącemu jednostki (radzie gminy). Na podstawie testów przeglądowych audytorzy uzyskują potwierdzenie, czy wymogi te zostały spełnione.

Następnym obszarem badania jest ocena legalności opracowania WPF, przeprowadzana z reguły przy użyciu testów zgodności. Audytorzy oceniają, czy WPF została opracowana zgodnie z minimalnymi wymogami formalnymi, zawartymi w art. 226 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Zgodnie z art. 228 ustawy o finansach publicznych uchwała w sprawie wieloletniej prognozy finansowej może zawierać upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania zobowiązań na realizację planowanych przedsięwzięć oraz z tytułu umów wykraczających poza rok budżetowy, niezbędnych dla

zapewnienia ciągłości działalności jednostki²⁹. W wyniku przeprowadzonych testów przeglądowych audytorzy stwierdzają, czy w przygotowanym projekcie uchwały WPF zawarto upoważnienie do zaciągania przedmiotowych zobowiązań dla właściwego organu stanowiącego. Ewentualnie istnieje możliwość przekazywania tych uprawnień na rzecz kierowników jednostek organizacyjnych urzędu gminy.

Ustawa o finansach publicznych dopuszcza następujące limity zadłużenia jednostki do końca 2013 r.: ogólna kwota spłat w danym roku budżetowym rat kredytów/pożyczek oraz potencjalnych spłat wynikających z udzielonych poręczeń przez jednostkę, wraz z odsetkami, a także wykupu emitowanych przez samorząd terytorialny papierów wartościowych nie może przekroczyć 15%, natomiast łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% wykonanych dochodów ogółem.

Ustawa wprowadza ponadto nowe regulacje odnośnie do poziomu spłat. Począwszy od 2014 r., organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może uchwalić budżet, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej³⁰ kwoty przypadających w danym roku budżetowym potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji do planowanych dochodów ogółem przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich trzech lat relacji dochodów bieżących jednostki, powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu, obliczoną według wzoru przedstawionego w ustawie o finansach publicznych:

$$\left(\frac{R+O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}} \right)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- R* – planowana na rok budżetowy łączna kwota z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 ustawy o finansach publicznych, oraz wykupów papierów wartościowych, emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 ustawy;
- O* – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90 ustawy, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 ustawy oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji;

²⁹ C. Kosikowski, wyd. cyt., s. 517-518.

³⁰ Z wyłączeniem zobowiązań zaciągniętych w związku z umowami zawartymi z podmiotami dysponującymi środkami finansowymi z budżetu UE oraz niepodlegającymi zwrotowi środkami z pomocy udzielanej przez państwa EFTA.

- D* – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym;
Db – dochody bieżące;
Sm – dochody ze sprzedaży majątku;
Wb – wydatki bieżące;
n – na rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;
n-1, n-2, n-3 – na rok poprzedzający rok budżetowy o jeden rok, dwa lata, trzy lata.

Ważnym elementem właściwie realizowanego badania audytowego jest również test wrażliwości spełnienia wymogów ustawowych, dotyczących relacji spłat do zmiany oprocentowania. Badanie takie polega na zmianie średniego oprocentowania zaciągniętych przez samorząd zobowiązań – przyjmuje się wówczas poziom średniego oprocentowania wyższy niż obecny, natomiast część kapitałowa zobowiązań jest przyjmowana na podstawie rzeczywistych terminów zapadalności. Wyniki takiego testu pokazują, czy zmiany (wzrost oprocentowania zaciągniętych zobowiązań) nie spowodują przekroczenia limitu zadłużenia określonego w ustawie.

Równie istotną kwestią jest ocena funkcjonowania kontroli zarządczej w obszarze objętym zadaniem zapewniającym. Ocenie poddawane jest środowisko wewnętrzne, tj. indywidualne cechy pracowników, otoczenie, w którym funkcjonują, zarządzanie ryzykiem i jego cele, tj. analizę odpowiednich rodzajów ryzyka, związaną z wyznaczonymi celami, i ich szacowanie w celu podjęcia działań naprawczych, mechanizmy kontroli, tj. wybór odpowiednich technik kontroli, przy uwzględnieniu szczególnych cech badanej działalności, informację i komunikację, tj. system komunikacyjny, sprzyjający gromadzeniu oraz przekazywaniu informacji niezbędnych do skutecznego zarządzania i kontrolowania, a także monitorowanie systemu oraz ocenę jego działania.

Na podstawie przeprowadzonych analiz audytor wydaje opinię, czy system kontroli zarządczej działa prawidłowo w audytowanej jednostce, przy czym, po zakończeniu prac, podczas narady zamykającej, musi przedstawić wstępne wyniki audytu kierownikowi komórki objętej zadaniem zapewniającym. Rezultatem przeprowadzonego badania ma być sporządzenie sprawozdania z ustaleń stanu faktycznego³¹.

Zadanie audytowe kończy się sporządzeniem sprawozdania z wykonania audytu wewnętrznego, które zostaje przedłożone kierownikowi jednostki. Dokument ten, oprócz wyników ustaleń stanu faktycznego, przy uwzględnieniu kryteriów oceny przyjętych w programie zadania zapewniającego, powinien zawierać również wskazanie ryzyk wynikających ze słabości systemu kontroli jednostki oraz zalecenia pokontrolne, a także opinie o adekwatności, efektywności i skuteczności kontroli zarządczej.

---

³¹ W. Stachurski, wyd. cyt., s. 883-884.

5. Zakończenie

Zarządzanie finansami gminy, zarówno na poziomie strategicznym, jak i operacyjnym, nie jest możliwe bez stosowania skutecznych systemów kontroli. Chociaż kontrola jest zawsze wtórna wobec planowania (nie kreuje bowiem nowej rzeczywistości), a jej system nie może być gwarancją sprawnego działania gminy, to niewątpliwie podnosi on bezpieczeństwo działań podejmowanych przez sektor samorządowy zgodnie z obowiązującym prawem i przyjętą polityką rozwoju. Szczególnie miejsce w systemie kontroli zajmuje audyt wewnętrzny, który jako działalność niezależna ocenia adekwatność, skuteczność i efektywność systemu kontroli w jednostce, wydaje rekomendacje o działaniu dla kierownictwa jednostki, w tym wskazuje obszary możliwych usprawnień systemu.

Prezentowana w artykule analiza skupiła się głównie na prezentacji systemu oceny zadania audytowego związanego ze zgodnością opracowania strategicznego dokumentu, jakim jest Wieloletnia Prognoza Finansowa gminy, z wymogami ustawy o finansach publicznych. Słabość kontroli zarządczej występujące w trakcie opracowywania WPF, tj. brak zgodności z uchwałą budżetową czy określonymi w ustawie limitami kwoty długu, wpływają negatywnie na proces zarządzania długo- i krótkoterminową płynnością finansową gminy. Przeprowadzenie audytu wewnętrznego w tym obszarze jest zatem odpowiedzią na pojawiające się ryzyka, opisane w niniejszym artykule. Jednocześnie przebieg procesu przygotowania WPF powinien umożliwiać minimalizację ryzyk związanych z błędnym opracowaniem lub niezłożeniem w terminie uchwały w sprawie prognozy. Ponadto należy zachować właściwą korelację między prognozowanymi wielkościami a uchwałą budżetową oraz ustalić taki poziom zadłużenia i spłaty długu, który pozwoli na ograniczenie ryzyka związanego z nieefektywnym zarządzaniem gospodarką finansową jednostki.

Literatura

- Czapińska E., *Wieloletnia prognoza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego*, <http://www.regiportal.pl/pl28/teksty1914/wieloletniazprognozażfinansoważwzjednostkachżsamor>.
- Czerwiński K., Grochowski H., *Podstawy audytu wewnętrznego*, LINK, Szczecin 2003.
- Jóźwiak M., Walczak P., Wiktorowska U., *Wieloletnia prognoza finansowa. Sporządzenie i uchwalenie. Poradnik dla samorządów*, MINICIPIUM SA, Warszawa 2010.
- Kendler K., Stasik M., *Audyt wewnętrzny w praktyce. Audyt operacyjny i finansowy*, Polska Akademia Rachunkowości, Łódź 2005.
- Kiziukiewicz T., *Techniki badania audytowego*, [w:] *Audyt wewnętrzny w jednostkach sektora finansów publicznych*, red. T. Kiziukiewicz, Difin, Warszawa 2007.
- Komunikat nr 1 z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie standardów audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*, Dziennik Urzędowy Ministerstwa Finansów nr 2, poz. 12.
- Kosikowski C., *Nowa ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Nadolna B., *Zadanie audytowe i jego realizacja*, [w:] *Audyt wewnętrzny w jednostkach sektora finansów publicznych*, red. T. Kiziukiewicz, Difin, Warszawa 2007.

- Poniatowicz M., Salachna J.M., Perło D., *Efektywne zarządzanie długiem w jednostce samorządu terytorialnego*, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010.
- Rola Z., *Kontrola wewnętrzna, kontrola finansowa i audyt w jednostkach sektora finansów publicznych*, ALPHA pro, Ostrołęka 2003.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 lutego 2010 r. w sprawie przeprowadzania i dokumentowania audytu wewnętrznego, DzU 2010, nr 21, poz. 108.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 lutego 2010 r. w sprawie przeprowadzania i dokumentowania audytu wewnętrznego, DzU, nr 21, poz. 108.
- Salachna J.M., *Wymogi zgodności wartości ujętych w WPF i w budżecie jednostki samorządu terytorialnego*, [w:] *Budżet i wieloletnia prognoza finansowa jednostek samorządu terytorialnego – od projektu do sprawozdania*, red. J.M. Salachna, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010.
- Salachna J.M., *Zakres przedmiotowy ustaleń zawartych w WPF w świetle uregulowań ustawowych*, [w:] *Budżet i wieloletnia prognoza finansowa jednostek samorządu terytorialnego – od projektu do sprawozdania*, red. J.M. Salachna, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010.
- Stachurski W., *Audyt wewnętrzny oraz koordynacja audytu wewnętrznego w jsfp*, [w:] *Nowa ustawa o finansach publicznych wraz z ustawą wprowadzającą. Komentarz praktyczny*, red. E. Ruśkowski, J.M. Salachna, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010.
- Tyka A., *Poradnik audytora wewnętrznego jednostek sektora finansów publicznych. Tryb postępowania, dokumentacja*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2005.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, DzU 2009, nr 157, poz. 1240, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, DzU 2005, nr 249, poz. 2104, z późn. zm.

AUDITING THE CONFORMITY OF MULTI-YEAR FINANCIAL OUTLOOKS OF A COMMUNITY WITH THE PUBLIC FINANCE ACT

Summary: This article deals with the issue of internal audits applied to evaluate the conformity of financial outlooks with the requirements of the public finance act of 27 August 2009. It presents the general aspects of the auditing process and its techniques used in this area. The matter raised in the article is important from both theoretical and practical perspective, because internal audit procedures relevant to the evaluation of the rules regulating the collection and distribution of public funds and public asset management can make financial management in local governments more rational and effective.

Keywords: public finance, audit, risk, local government.